

Forfatter: Ewald, Johannes

Titel: Udvalgte digte

Citation: Ewald, Johannes: "Udvalgte digte", i Ewald, Johannes: *Udvalgte digte*, udg. af Esther Kielberg ; Kim Ravn , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1999, s. 258. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-ewald02dkval-shoot-idm140323880855264/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Udvalgte digte

*ne(r)s*: se n.t.s. 23. – *Cherubens / Flammende Sverd*: jf. 1. Mos. 3,24. – *Drækken*: overvældet. – *Pison(s)*: en af de fire floder i Paradis. – *bestraalte*: beskinneede. – *Dristig*: her nok: frækt, foranstødt. – *Glaude af den Helligste*: Guds afglans på jorden. – *Figentue (...)*: Skivde jf. 1. Mos. 3,7. – *diue Ønskers Fader*: Gud (hvorfra sjælels længsler stammer). – *en salig Straale fra Golgatha*: Jesu forsoningsdød frelser sjælen. – *lutes*: renses. – *stille*: få til at lægge sig. – *Harm*: vrøde. – *Gledne*: de faldne.

Til hans kongelige Høihed Arveprinds Frederik,  
den 11. October 1779. En Ode

Trykt efter SS bd. 3, s. 263–65, hvis tekstgrundlag er *Sæmi. Skv.* bd. 1, s. 436ff. Om versmålet, se n.t.s. 89.

- 100 *Arveprinds Frederik*: se n.t.s. 76. – *Frederikens Dag*: jf. digtets fodnote. – *underlig*: forunderlig, vidunderlig.
- 101 *Seklers århundreders*. – *Alfader(s)*: Gud. – *merk paa*: indprent dig, – *sig som udvalgt af Alfader*: »den heldige Dags Aands», se s. 102. – *deres*. – *Ceder*: se n.t.s. 14. – *Frederik*: Frederik IV; se n.t.s. 55. – *Dannemand*: se n.t.s. 77. – *Helrens Erindring*: erindringen om helten. – *blev*: blev ul. – *Gødtred(s)*: betegnelse for Gud. – *den hellige Stamme*: vel den da. kongestamme, skjoldungerne. – *Held*: lykke.
- 102 *Alt foruennet det*: allerede mærker det (nemlig Norden). – *Indføde(s)*: de, der har indfødsret, jf. n.t.s. 68. – *Selvforhvervet*: selverhvervet. – *Skaldens Ild*: digternes inspiration. – *heldige*: lykkelige. – *Buider*: uro. – *Myrther (...)* *Vingudens Fest*: Myrter kan være symbol på glæde, men if. traditionen er den gr. vingud Dionysos (i rom. mytologi Bacchus) bekranset med veubend (efeu), når han går i spidsen for sit følge. Ms. har: *Ephen*. – *Vinsk*: rogelse; også om anden vellugt.
- 103 *Byd dem (...)* *værle Forsæt*: byd dem (dvs. folket) fætte store forsætter, som er min Frederik værdige.

Til min M\*\* paa hans Broders Fødselsdag

Trykt efter SS bd. 3, s. 313–15, hvis tekstgrundlag er *Ahn.Da. Bihl.* 1780, bd. 2, nr. 7, s. 274ff. Om versmålet, se n.t.s. 94. Følelser ved *Den hellige Natvere*.

- 103 *M\*\**: se n.t.s. 89. – *hans Brøder(s)*: Adam Ludvig Moltke (1743-1810), regimentschef, siden general. Brødrene dannede sammen med svogeren Adam Wilhelm Hauch (1755-1838) et venskabsforbund. – *Fødselsdag*: 6. dec. – *Damon*: gr. filosof (4. årh. f.Kr.), ven med Phintias. Da tyrannen Dionysios II dømte P. til døden, fik denne en frist til at ordne sine affærer mod, at D. imens lod sig tilbageholde som gidsel. P. nåede tids nok tilbage til at redde D., og Dionysios blev så bevæget over D.s og P.s venskabshandlinger, at han benådede P. I Ewalds digt er Damon og Phintias (fejlagtigt kaldet Pythias) betegnelse for Frederik og Adam Ludvig Moltke. – *bestemte*: afgrænsede, fastsatte. – *mer det*: anser det for. – *kristalne*: krystalklare. – *Nectar*: if. gr. mytologi den drik, der gjorde guderne udødelige; også om udsøgt drik. – *ser det (...) strømme forbi*: ser det (dvs. mennesket) med græmmelse nektaren strømme forbi sig, nektaren, der for mennesket er en drik uden smag, fordi det menneskelige bryst kun kan rumme et vist mål af lykke.
- 104 *vidsk*: havesygt. – *dunstende*: stinkende. – *Korinthiske Kær*: lat. vasa Corinthia, kær af korinthisk erts, en særlig fin kobberlegering. – *Vidsom*: tiltale til Damon, dvs. Fr. Moltke. – *i tusind' Rør*: ad mange veje. – *Begger*: bøtter. – *Cæsus*: egl. navn på en hovedrig, lydsk konge i oldtiden; her betegnelse for enhver rig mand. – *Duchme*: oldgræsk sølvmynt. – *smilte*: besmitter, tilsmudser. – *Plinius Helt*: tilnavn til den rom. kejser Gajus Julius Cæsar (100-44 f.Kr.), efter at han havde besejret sin tidligere ven Pompejus i slaget ved Farsalos (48 f.Kr.). – *Philippi Søn*: Aleksander den Store (356-323 f.Kr.), der skabte det hellenske verdensherredømme, var søn af kong Filip af Makedonien. – *Soratis* (469-399 f.Kr.): gr. filosof. Athenerne dømte ham til døden for ungdomsførelse og krænkelse af statens guder. Hans elev Platon har bl.a. meddelt hans forsvarstale i retten og nogle af de samtaler, han førte med sine venner i fængslet. – *Held*: lykke. – *endelig*: begrænset.
- 105 *den Eviges Haand vænte Poleme*: vel henrydning til skabelsesbetegnelsen. – *alt*: allerede. – *Castor og Du (...) dobbelt Siel*: Castor og Pollux, de lat. navne på Zeus' tvillingesønner, var berømte for deres trofaste venskab. Da C. døde, tillod Zeus P., der var udødelig, at tilbringe hveranden dag i Hades og hveranden i himlen. – *End*: endnu, nok (et). – *Pythias*: fejl for Phintias. – *Hew(er)s*: helt, egl. halvgud. – *H\*\*\*(s)*: Adam Wilhelm Hauch; jf. n.t.s. 103. – *Sangskæn*: cameoen; se ordlisten s. 223. – *den Heldige*: den lykkelige. – *sin Veninde(s)*: vel A. L. Moltkes hustru Margrethe Sophie Hauch. –

*drukkene*: overvældet, betaget. – *fandt*: følte. – *Væin til Stjernene*: For at belønne Castor og Pollux for deres venskab anbragte Zeus dem i stjernetablet Tvillingerne.

- 106 *Calliope*: se n.t.s. 69. – *Ofte strømme Din Dag*: Gid din (fødsels)dag ofte må strømme. – *kunstige*: kunstfærdige; efter kunstens regler.

#### Johannes Ewalds sidste poetiske Følelser nogle Timer før hans Død

- Trykt efter SS bd. 3, s. 316, hvis tekstgrundlag er originaltrykket (1781).
- 106 *sidste poetiske Følelser*: dikteret af den 37-årige Ewald kort før hans død 17. marts 1781. *Saml. Skr.* har betænkningen: «Vor Digters sidste Sang. Han diktede den i een af de mange sørgelige søvnløse Nætter, saa Dage førend han sov hen» (bd. 3, s. 265). Salmen blev omdelt ved Ewalds begravelse. Først i 1855, med *Raskilde Konvents Psalmebog*, blev den en salme for menigheden; nu *Den Danske Salmebog* nr. 614. – *Golgatha*: den høj, hvor Jesu kors stod, jf. *Matt.* 27,32-33. – *(du seer det) ja jo* (germanisme). – *Glavind*: lanse eller spyd. – *Harm*: vrede.
- 107 *Litise*: lindring, fred.

#### Impromptu

- Trykt efter SS bd. 5, s. 1, hvis tekstgrundlag er NKS 489<sup>8</sup> fol., nr. III,a.
- 111 *Impromptu*: improviseret digt. Anledningen til digtet skal være en påstand om, at man ikke kunne rime på navnet Godike. – *Madam Godike*: Anna Magdalena Høpfner (1721-80), g.m. den bekendte bogtrykker A. H. Godiche (se n.t.s. 47). Hun førte med stor dygtighed bogtrykkeriet videre efter mandens død. *Madam*: se n.t.s. 51. – *Presse*: bogtrykkeri. – *Gaae Vindet bort*: jf. n.t.s. 67, *Staae stille Hund*. – *roed*: slå rod; evt.: grave, rode jorden op. – *Bodike* eller bud-dike: egl. rund træske; her om ligkisten. – *A°*: forkortelse af det lat. anno, dvs. i året.